

ملتی که معلمان بزرگ نداشته باشد بزرگ نخواهد شد

دکتر غلامعلی حداد عادل^۱

معلم مهم‌ترین عنصر در مجموعه و منظومه آموزش و پرورش است. اهمیت دیگر عوامل مؤثر در آموزش از قبیل برنامه و کتاب و ساختمان و تجهیزات و قوانین و مقررات به هیچ‌روی قابل مقایسه با اهمیت «معلم» نیست. آن‌ها همه بی‌روح‌اند و معلم ذی‌روح، و همین معلم ذی‌روح است که می‌تواند به بقیه عوامل و اجزا روح ببخشد و آن‌ها را زنده و مؤثر و باطراوت سازد. حقیقت این است که «معلم خوب» عیب و نقص بقیه عوامل آموزشی را می‌فهمد و می‌شناسد و در حد توانایی خود، تا حدود زیادی، آن عیوب را می‌پوشاند و آن نقص‌ها را جبران می‌کند، اما «معلم بد» همه آن دیگر عوامل را - اگر هم خوب و بی‌عیب باشند - ضایع می‌کند ... باید بپذیریم که از زیر دست معلمان سطح پایین و متوسط شاگردان برجسته و والا بیرون نمی‌آید و آموزش و پرورش که معلمان درجه یک نداشته باشد سبب پیشرفت ملت نخواهد شد.

اکنون، پس از این مقدمه مختصر، این حقیقت تلخ را به صراحت یادآوری می‌کنیم که سال‌هاست استعدادهای درجه اول جذب آموزش و پرورش نمی‌شوند و معلمی را به عنوان شغل آینده خود انتخاب نمی‌کنند. در حدود یک قرن پیش، یعنی در اوایل ورود آموزش و پرورش جدید به ایران، معلمی شغل پردرآمد و پرجاذبه‌ای بود. به تدریج که اساس اقتصاد کشور دگرگون شد و درآمد نفتی کشور صرف خرید مصنوعات غربی و عقد قراردادهای کلان با شرکت‌های صنعتی و بازرگانی غربی شد، آموزش و پرورش که در این چرخه اقتصادی جایی نداشت از رونق افتاد و

بی‌جاذبه شد ... فهمیدن علت علاقه دانش‌آموزان خوش‌استعداد به رشته‌هایی مثل مهندسی مخابرات یا فناوری اطلاعات کار دشواری نیست. کافی است میزان سرمایه‌گذاری در این حوزه‌ها را با سرمایه‌گذاری در آموزش و پرورش مقایسه کنیم. ... اگر روزی فرارسد که بهترین دانش‌آموزان فارغ‌التحصیل از دبیرستان‌های ما معلم شوند، آن‌ها می‌توانند به نوبه خود بهترین‌های بهترین‌ها را تحویل جامعه دهند و این فرآیند اگر استمرار پیدا کند طی دو نسل می‌تواند به جهش علمی و فکری و صنعتی و اقتصادی در کشور منجر شود. اما اگر برعکس باشد، چنان‌که هست، معلوم است چه آینده‌ای در پیش خواهد بود. ... البته آنچه گفتم نباید به معنای نادیده گرفتن معلمان بااستعداد و باسواد و باانگیزه‌ای که هم‌اکنون فراوان‌اند و در آموزش و پرورش خدمت می‌کنند تلقی شود. من می‌خواهم توجه سیاست‌مداران و سیاست‌گذاران را به روند تحول اقتصادی و اجتماعی جلب کنم و اثر منفی آن را برای جذب معلم، در مقیاس کلان، نشان دهم.

اگر خواهان پیشرفت علمی در کشور هستیم باید معلم خوب تربیت کنیم. ... نکته مهم این است که بدانیم و از دل‌وجان و از عمق فهم و فکر خود باور کنیم که «معلم بودن» با «عالم بودن» فرق دارد. هر معلمی باید عالم باشد، اما هر عالمی نمی‌تواند معلم باشد. معلم عالمی است که نه تنها علم دارد بلکه راه آموختن صحیح علم خود را به دیگران می‌داند. ... اهمیت [دانشگاه‌های] تربیت‌معلم، در این است که به معلمان «روش درست تدریس» می‌آموزند.

چرا بسیاری از مردمی که سابقاً به مکتب‌خانه می‌رفتند از آنجا فراری می‌شدند و بی‌سواد می‌ماندند؟ علت این بود که مکتب‌دارها روش درست تدریس را نمی‌دانستند. ... باید بدانیم و بپذیریم که «روش تدریس» خود یک «علم» است که باید آن را برای «معلم شدن» آموخت. اگر معلمان ما هم «عالم» و هم «معلم» باشند و در کلاس‌های درس دانش‌آموزان را با استفاده از جدیدترین و بهترین روش‌های تدریس مواد مختلف درسی آشنا کنند، در این صورت دانش‌آموختگان مدارس و دانشگاه‌های ما هم یقیناً می‌توانند در علم به همان نوآوری‌ها و پیشرفت‌های کشورهای پیشرفته دست پیدا کنند. ... ما اگر فقط به فکر توسعه دانشگاه‌های خود در علوم پایه و مهندسی باشیم، اما از تقویت و توسعه دانشگاه تربیت‌معلم غفلت کنیم و به روش تدریس به عنوان یک تخصص و یک دانش بینارشته‌ای بی‌اعتنا باشیم و در نتیجه معلم متخصص برای مدرسه‌ها تربیت نکنیم، یقیناً به هیچ‌جا نخواهیم رسید. دانشگاه تربیت‌معلم را نباید در عرض و در ردیف بقیه دانشگاه‌ها به حساب آورد، بلکه باید آن را بالاتر دانست و تقویت و توسعه آن را شرط موفقیت در بقیه دانشگاه‌ها محسوب کرد. متأسفانه امروز در کشور ما چنین درکی وجود ندارد و جایگاه دانشگاه فرهنگیان یا همان دانشگاه تربیت‌معلم به هیچ‌وجه تناسبی با آنچه ما برای کشورمان در آینده آرزو می‌کنیم ندارد. باید با صدای بلند بگوییم که ملتی که معلمان بزرگ نداشته باشد بزرگ نخواهد شد.^۲

راهی به سوی عاقبت خیر

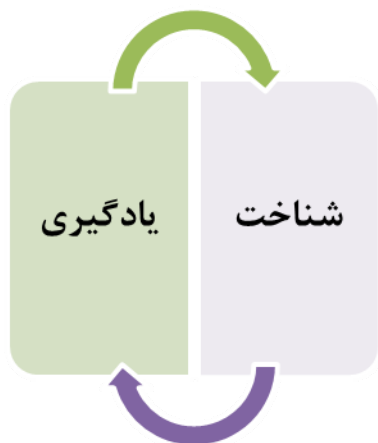
در بیان بعضی از مسائل و مشکلات آموزش و پرورش

غلامعلی حداد عادل

۱ رئیس فرهنگستان زبان و ادب فارسی

۲ برگرفته [باتلخیص] از کتاب «راهی به سوی عاقبت خیر، در بیان بعضی از مسائل و مشکلات آموزش و پرورش»، انتشارات مدرسه، (۱۳۹۶)، ص ۱۶-۲۰.

تأثیر می‌پذیرند؛ بدین معنا که شناخت بر پیشرفت یادگیری و یادگیری بر ارتقای شناختی اثر می‌گذارد (شکل ۲). بنابراین آگاهی از مؤلفه‌های شناختی می‌تواند به انتخاب راهبردهای مناسب آموزشی کمک کند.

شکل ۲. رابطه دوسویه شناخت و یادگیری

از میان قوای شناختی - شامل حافظه، آگاهی، مشکل‌گشایی^۲، مهارت‌های گفتاری و ادراکی، توانایی حرکتی، توانایی تحلیلی و ... - حافظه اولین و مهم‌ترین رکن شناخت و تکوین هویت است (Wang, 2009: 81) و نقش مؤثری در فرایند یادگیری زبان به‌طور عمومی و نیز در سنین دوران ابتدایی به‌طور خاص دارد و از آنجاکه زبان از جمله انسانی‌ترین مهارت‌های شناختی است (Radanovic-Lessa, 2011: 3)، هرچه داده‌های بیشتر و درست‌تری در سنین پایین‌تر در ذهن ذخیره شود، امکانات بیشتری برای بازشناخت و تفسیر مطالب در مراحل آتی تحصیلی در دسترس خواهد بود.

«تمرکز»، «تکرار»، «تداعی» (روابط شبکه‌ای) و «تلفیق حواس» از ارکان به‌خاطر سپاری بلندمدت هستند که هرچه به آن‌ها در فنون آموزش زبان سهم بیشتری داده شود، فرایند یادگیری قوام بیشتری خواهد یافت. حافظه بلندمدت در واقع شبکه‌ای از داده‌های پیوند یافته است؛ همان‌الگویی که در ساخت موتورهای جستجوگر رایانه از آن استفاده شده است (شکل ۱). اما در مغز انسان، فرایند جستجو چیزی بیش از یافتن تمام یا بخشی از کلیدواژه را شامل می‌شود؛ چراکه تمام تجارب حسی و قوای ذهنی در تداعی و ادراکات نقش دارند.

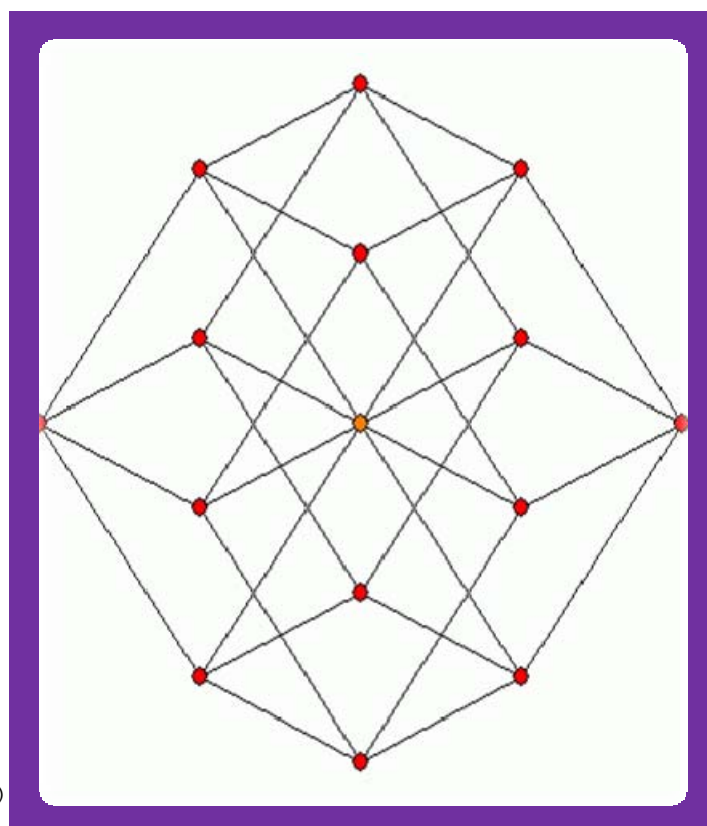
در کتاب‌های درسی به درگیر کردن حافظه شناختی دانش‌آموزان در آموزش املا توجه نشده است و اگر هم توجه شده یا به شیوه درستی نبوده (شکل ۳)^۳ یا بسیار کم‌رنگ و به سبک سستی بوده است. روش‌هایی مثل یافتن واژگان برای تصویر مناسب یا جمله‌سازی و پیدا کردن حروف حذف‌شده و

^۲ برابر نهاد فرهنگستان برای واژه «problem solving» (حل مسئله)

^۳ در شکل ۳، مشاهده می‌شود که برای آموزش هجای «خوا» از شیوه‌ای استفاده شده است که مفهوم واحد لغوی را در ذهن دانش‌آموز، به‌جای تبیین، مخدوش می‌کند. شاید از همین‌روست که در مراحل بالاتر هنگامی که از دانش‌آموز خواسته می‌شود ساختار واژه‌ای را تحلیل کند نمی‌تواند بسط را از مرکب یا هسته را از وابسته تشخیص دهد.

آموزش املا و انشای فارسی در مدارس (۲) حافظه، رکن اصلی در آموزش املا

دکتر سیده‌زیبا بهروز^۱

(منبع ۵)

شکل ۱. 4-cube column graph.png, Wikipedia

نمونه‌ای از درخت کی-دی در علوم رایانه که داده‌ساختاری مفید برای برنامه‌های کاربردی مانند جستجو با کلیدواژه‌های جستجوی چندبعدی است.

حافظه نه‌تنها اساس تکوین «هویت شناخت‌مدار» (سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، ۱۳۹۰: فصل اول، گزاره ۶) در نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی است بلکه مبنای اصلی یادگیری است. بنابراین ضروری است که در برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی زبان فارسی بدان توجه بیشتری شود. از سوی دیگر، تأکید بر رویکرد «معلم‌محوری» در رابطه معلم و دانش‌آموز در عرصه تعلیم و تربیت و نیز «استقرار سازوکارهای ارتقای توانمندی‌ها و تقویت هویت حرفه‌ای معلمان برای مشارکت مؤثر آنان در برنامه‌ریزی درسی در سطح مدرسه» (همان، راهکار ۷/۸)، ایجاب می‌کند که معلمان در پرورش قوای شناختی دانش‌آموز از طریق انتخاب روش‌ها و فنون مناسب با کلاس درس و وضعیت دانش‌آموزان اهتمام ورزند.

از میان دوره‌های تحصیلی، دوره ابتدایی اهمیت تعیین‌کننده‌ای در فرایند آموزش دارد، زیرا در آن دوران نه‌تنها پایه‌های یادگیری زبان فارسی گذارده می‌شود بلکه الگوهای شناختی نیز به‌تدریج در ذهن دانش‌آموز شکل می‌گیرند. افزون بر این‌ها، دو فرایند شکل‌گیری الگوها و یادگیری از همدیگر

^۱ پژوهشگر فرهنگستان زبان و ادب فارسی، گروه آموزش زبان و ادبیات فارسی

... را از دانش آموز پرسید. یا از یک واژه مثل «فضا» به عنوان هسته استفاده کرد و معانی سازه‌های وابسته را در ترکیب با آن آموزش داد (شکل ۶). از همین شیوه می‌توان برای آموزش مشتقات عربی نیز استفاده کرد.

قانون گزار	+ گزار =	قانون
سیاست گزار		سیاست
بنیان گزار		بنیان
_____		پایه
بدعت گزار		_____
_____		_____

شکل ۴. فرایند ساخت واژه با سازه «-گزار»

نماز گزار	+ گزار =	نماز
وام گزار		وام
سپاس گزار		سپاس
_____		کار
خراج گزار		_____
_____		_____

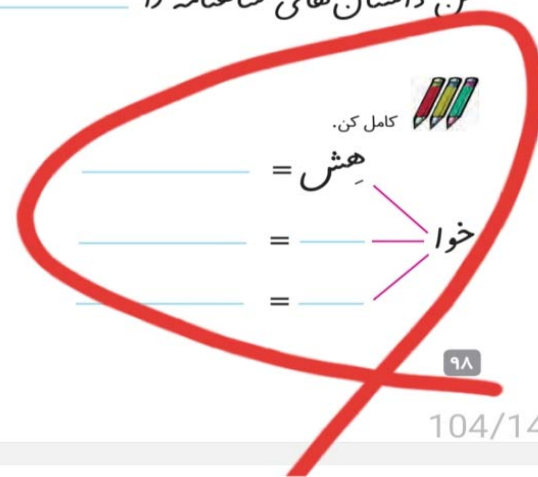
شکل ۵. فرایند ساخت واژه با سازه «-گزار»

-نورد	= فضا +	فضانورد
-پیما		فضاپیما
-ی		فضایی
-گیر		فضاگیر
-ساز+ی		فضاسازی
-کاو		فضاکاو

شکل ۶. فرایند ساخت واژه با سازه «فضا» (به عنوان هسته)

... هرچند با ارزش‌اند اما نشاط‌افزا و تداعی‌گر یا درگیرکننده حواس گوناگون نیستند و ممکن است تکرار این روش‌ها گاه ملالت‌بار نیز باشد. اینجاست که ابتکار معلم به یاری نظام آموزش و دانش‌آموز خواهد آمد. در ادامه به چند روش نو و حافظه‌مدار در یادگیری واژه اشاره می‌شود.

من از پدر بزرگ خواهش کردم که _____
آموزگار از مجید خواست که _____
من داستان‌های شاهنامه را _____

104/144

شکل ۳: (نگارش فارسی، پایه اول ابتدایی، ۱۳۹۹، ص ۹۸)

۱. روش شبکه‌سازی

کمک به شکل‌گیری شبکه‌های واژگانی در ذهن دانش‌آموز یکی از مهم‌ترین راهبردهای آموزش زبان است. از مهم‌ترین مصالح این ساختار، سازه‌های زبان فارسی (اجزای ساخت‌واژه‌ای مثل وندها و تکواژها) است که به دلیل ساختار زبان فارسی، آموزش آن‌ها هم‌زمان با آموزش الفبا و واژگان پایه بسیار مفید خواهد بود؛ مثلاً هم‌زمان با یادگیری واژه‌های آب، بابا، نان، دارا و... می‌توان پسوندهای «-بان»، «-دان» یا «-دار» را نیز آموزش داد و معنی آن را در قالب تصاویر و نقاشی به دانش‌آموز نشان داد. بدین ترتیب که دیکته دو یا چند واژه را که حروف آن تدریس شده و درعین حال مرکب از پسوند - دار یا -دان باشد ذکر کرد؛ مثل «آبدار»، «کاردان» و در اشکالی شبکه‌مانند جای داد و از دانش‌آموز خواست تا آن‌ها را تکمیل کند. و باقی کلمات متشکل از یک اسم به اضافه این پسوندها (مانند زمین‌دار، تفنگ‌دار، باردار، صندوق‌دار و...) را تنها به صورت شفاهی با پرسش از دانش‌آموز و نشان دادن تصویر معرفی کرد در اینجا برای نمونه، شکل‌هایی برای تکواژهای «-گزار» و «-تکواز» رسم شده است (شکل‌های ۴ و ۵). می‌توان ضمن آموزش معانی این دو تکواز، مثال‌های دیگری از جمله «خواب‌گزار»، «شکرگزار» و «سرمایه‌گذار» و

۱ برابر نهاد فرهنگستان برای «space probe»: فضاپیمایی بدون سرنشین برای کاوش جرم یا اجرامی در فضا یا بررسی شرایط محیطی فضا

۲. روش تصحیح همگانی

در این روش بر دو عامل «تکرار» و حافظه «دیداری» تأکید می‌شود. به نحوی که در مدت زمانی کوتاه هر یک از دانش‌آموزان می‌توانند با نگاهی انتقادی تمام برگه‌های املا را در کلاس ببینند و از غلط‌های هم مطلع شوند؛ بدین نحو که پس از اتمام املائی تقریری به ترتیب برگه‌های املا دست‌به‌دست داده می‌شود و هر دانش‌آموز با درج نام خود در پشت هر برگه یک غلط از املائی هم‌کلاسی‌اش را ثبت می‌کند و در صورتی که غلطی نیافت در مقابل نام خود خط تیره می‌کشد. هر برگه در آخر به معلم می‌رسد و او بر اساس تصحیح دانش‌آموزان نمره می‌دهد یا خطای آن‌ها را گوشزد می‌کند. اما گردش برگه‌های املا باید به تناوب از نفر اول و آخر کلاس آغاز شود. این روش افزون بر تکرار واژگان، انگیزه دانش‌آموز را در نگارش بدون غلط تقویت می‌کند.

۳. روش یادآوری جمعی

در این روش بر «حفظ» درس، «تکرار» و «یادآوری» آن در کلاس تأکید شده است؛ بدین ترتیب که معلم تکلیفی را به صورت تعدادی واژه، جمله یا متن به دانش‌آموزان می‌دهد تا هر طور که می‌خواهند آن را به خاطر بسپارند. سپس هر دانش‌آموز باید آن متن را بر روی برگه از حفظ بنویسد و به معلم تحویل دهد. سپس دانش‌آموزان تک‌تک فراخوانده می‌شوند و برگه یکی از هم‌کلاسی‌های خود را از لابه‌لای برگه‌ها بیرون کشیده با صدای بلند می‌خوانند و موارد جاافتاده را ذکر می‌کنند یا اگر خودشان نتوانستند، بقیه هم‌کلاسی‌ها به او یادآوری می‌کنند. بدین ترتیب، افزون بر به‌خاطر سپاری مطلب به‌عنوان تکلیف، چندین بار در کلاس نیز مرور می‌شود. در این روش نیز رویکرد شبکه‌ای، انگیزه‌بخشی و همکاری همراه با تکرار و تقویت حافظه دیداری و شنیداری لحاظ شده است. همچنین برای حفظ اشعار، روشی بسیار کاربردی است.

در کتاب‌های درسی

به درگیر کردن حافظه شناختی دانش‌آموزان در آموزش املا توجه نشده است

و اگر هم توجه شده

یا به شیوه درستی نبوده یا بسیار کم‌رنگ و به سبک سنتی بوده است

منابع

۱. شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۹۰). سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، تهران: شورای عالی انقلاب فرهنگی.
۲. نگارش فارسی پایه اول ابتدایی (۱۳۹۹). سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی. وزارت آموزش و پرورش. تهران: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران. مؤلفان: فریدون اکبری شلدر، فردوس حاجیان، حسین، قاسم‌پورمقدم، حسن ذوالفقاری، مصطفی رحماندوست، محمدرضا سنگری، عبدالرحمان صفاپور، غلامرضا عمرانی، گلزار فرهادی و شهین نعمت‌زاده.
3. Wang, Y. (2009). Formal Description of the Cognitive Process of Memorization, 81-98. DOI: 10.1007/978-3-642-02097-1_5
4. Radanovic, M. & Lessa Mansur, L. (2011). Normal Language: Cognitive and Linguistic Models, *Language Disturbances in Adulthood: New Advances from the Neurolinguistics Perspective*, Pp. 3-24 (22).
5. 4-cube column graph.png, From Wikipedia, the free encyclopedia, https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=File:4-cube_column_graph.gif

کتابهای درسی زبان و ادبیات فارسی از گذشته تا حال (۱) ساختار آموزش در ایران

فرناز صادقی^۱

نظام رسمی آموزش و پرورش در ایران با تأسیس مدرسه دارالفنون که بنای آن را امیرکبیر بنیان نهاده بود، در پنجم ربیع الاول ۱۲۶۸ ق/ ۸ دی ۱۲۳۰ ش آغاز شد (آدمیت، ۱۳۶۲، ص ۳۶۳؛ صدیق، ۱۳۴۷، ص ۳۳۲). دارالفنون نخستین مدرسه دولتی بود که در شناساندن تمدن اروپا و فرهنگ جدید مغرب زمین تأثیر بسزایی داشت (صدیق، ۱۳۴۷، ص ۳۵۳). معلمان دارالفنون در بدو تأسیس از کشورهای اروپایی به ایران وارد شدند. برخی از رشته‌های تحصیلی مدرسه دارالفنون عبارت بودند از: پیاده‌نظام، توپخانه، مهندسی، پزشکی و جراحی، داروسازی، تاریخ و جغرافیا، و آموزش زبان‌های فرانسه، انگلیسی، و روسی (آدمیت، ۱۳۶۲، ص ۳۵۴؛ صدیق، ۱۳۴۷، ص ۳۵۲). تحصیل در این مدرسه رایگان بود و دانش‌آموزان کمک‌هزینه تحصیلی دریافت می‌کردند. تعدادی از فارغ‌التحصیلان این مدرسه برای ادامه تحصیل به فرانسه اعزام شدند (صفوی، ۱۳۸۳، ص ۵۳؛ نیز نک: آدمیت، ۱۳۶۲، ص ۳۶۷).

۱. تشکیل وزارتخانه

چند سال پس از تأسیس دارالفنون، در سال ۱۳۷۲ ق/ ح ۱۲۳۴ ش «وزارت علوم» به ریاست علی قلی میرزا، اعتضادالسلطنه تأسیس شد. (صدیق، ۱۳۴۷، ص ۳۵۶؛ نیز نک: یغمایی، ۱۳۷۵، ص ۱۳ که سال ۱۲۷۵ ق/ ح ۱۲۳۷ را زمان تأسیس وزارت علوم دانسته است)^۲

در سال ۱۳۲۸ ق/ ۱۲۸۶ ش، مجلس شورای ملی قانون اداری «وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه» را تصویب کرد و رسیدگی به امور تمام مدارس و تعلیمات کشور را به این وزارتخانه سپرد. (صفوی، ۱۳۸۳، ص ۵۴) فرهنگستان ایران پس از تشکیل در خرداد ۱۳۱۴ ش واژه «فرهنگ» را به جای کلمه «معارف» معرفی کرد. (همانجا) در سال ۱۳۱۸ ش، «وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه»، به «وزارت فرهنگ» تغییر نام داد. (صدیق، ۱۳۴۷، ص ۴۷۲) این وزارتخانه ادارات زیادی را در زیرمجموعه خود داشت؛ از جمله باستان‌شناسی و موزه، کتابخانه ملی، و اوقاف. (صفوی، ۱۳۸۳، ص ۵۴-۵۵)

در آذر ۱۳۴۳ طبق قانون مصوب، «وزارت فرهنگ» به دو وزارتخانه تبدیل شد: «وزارت آموزش و پرورش» که مسئولیت تعلیم و تربیت افراد را از دوره ابتدایی تا آموزش عالی بر عهده گرفت؛ و «وزارت فرهنگ و هنر و سازمان اوقاف» که اداره کلیه امور هنری، موزه‌ها، کتابخانه‌ها و غیره را عهده‌دار شد. (همو، ص ۵۵؛ سیاسی، ۱۳۵۵، ص ۲۲۰)

در بهمن ۱۳۴۶، به موجب قانون مصوب، «وزارت آموزش و پرورش» به دو وزارتخانه تقسیم شد: «وزارت آموزش و پرورش» و «وزارت علوم و آموزش عالی» (سیاسی، همانجا؛ صدیق، ۱۳۴۷، ص ۴۷۲). اسفند ۱۳۵۷ دو وزارتخانه «علوم و آموزش عالی» و «فرهنگ و هنر» با یکدیگر ادغام و «وزارت فرهنگ و آموزش عالی» تشکیل شد. (ویکی‌پدیا) در سال ۱۳۷۹ «وزارت فرهنگ و آموزش عالی» به «وزارت علوم، تحقیقات و فناوری» تغییر عنوان داد. (ویکی‌پدیا)

^۱ هیئت علمی فرهنگستان زبان و ادب فارسی، گروه آموزش زبان و ادبیات فارسی

^۲ برای آگاهی از اسامی وزیران آموزش و پرورش نک: یغمایی، ۱۳۷۵؛ نیز: صفوی، ۱۳۸۳، ص ۲۱۵-۲۵۱.

۲. نظام‌های تحصیلی آموزشی

به موجب قانون اساسی معارف، مصوب آبان ۱۲۹۰ش مدارس کشور از حیث بودجه به دو دسته رسمی و غیررسمی تقسیم شدند. مدارس رسمی با بودجه دولت و مدارس غیررسمی مانند مکتب‌خانه‌ها و مدارس خصوصی و علوم دینی با بودجه غیردولتی اداره می‌شدند. به موجب ماده ۱۵ قانون مزبور برای تحصیل چهار درجه تعیین شده بود: ۱. دبستان دهکده که طول دوره تحصیلی آن چهار سال بود و معلمان آن دارای مدرک ششم ابتدایی بودند؛ ۲. دبستان شهر، مدت تحصیل در آن شش سال بود و معلمان آن مدرک دوره اول متوسطه به بالا داشتند؛ ۳. دبیرستان، که طول دوره متوسطه در آن شش سال بود؛ ۴. دوره عالی (شامل دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی).

از سال ۱۳۱۷ش در سازمان و برنامه دبیرستان‌ها تجدیدنظر شد و به تقلید از فرانسه، دوره شش‌ساله متوسطه که تا آن زمان به دو دوره سه‌ساله تقسیم شده بود، به سه دوره تقسیم شد: دوره اول، سه‌ساله؛ دوره دوم، دوساله؛ دوره سوم، یک‌ساله.

مهرماه ۱۳۳۴، دوره متوسطه به دو دوره تقسیم شد: دوره سه‌ساله اول که جنبه همگانی داشت و دوره سه‌ساله دوم که شامل این رشته‌ها بود: ادبی، ریاضی، طبیعی، کشاورزی، حرفه‌ای، خانه‌داری (دختران)، بازرگانی و امور دفتری. (صدیق، ۱۳۵۵، ص ۱۸۸؛ صفوی، ۱۳۸۳، ص ۱۱۹)

شورای برنامه‌ریزی وزارت آموزش و پرورش در شهریور ۱۳۴۴ طرح جدید آموزش و پرورش کشور را تهیه کرد. تغییر نظام آموزشی در پایه اول دوره ابتدایی از اول مهر ۱۳۴۵ آغاز شد. در این طرح دوره‌های شش‌ساله ابتدایی و شش‌ساله متوسطه قبلی به سه دوره: شش سال ابتدایی؛ سه سال راهنمایی تحصیلی؛ و چهار سال متوسطه تقسیم شد. تعلیمات عمومی برای دانش‌آموزان رایگان بود. دوره متوسطه نیز به دو رشته نظری و فنی تقسیم می‌شد تا دانش‌آموزان برحسب استعداد و علاقه‌مندی خود و نتایج حاصل از دوره راهنمایی تحصیلی به یکی از این دو دوره هدایت شوند.

در سال ۱۳۴۶ مرکز راهنمایی تحصیلی و حرفه‌ای برای راهنمایی و هدایت دانش‌آموزان دوره راهنمایی به رشته‌ها و حرفه‌های مختلف تشکیل شد که مشاوران و راهنمایان تربیتی این مرکز، دانش‌آموختگان مؤسسه مدیریت و راهنمایی دانشسرای عالی با درجات لیسانس و فوق‌لیسانس بودند و در مدارس به کار اشتغال داشتند. (صفوی ۱۳۸۳، ص ۱۲۲)

نخستین گروه از فارغ‌التحصیلان پایه پنجم ابتدایی، در سال ۱۳۵۰ به پایه اول دوره راهنمایی راه یافتند و از این سال نظام جدید این دوره آغاز شد. (همان، ص ۱۲۱) این نظام تحصیلی تا ۱۳۷۱ ادامه یافت. آموزش دوره متوسطه برای دانش‌آموزان سیزده تا هجده سال بود. این دوره به شاخه‌های علوم، علوم انسانی و فنی و حرفه‌ای تقسیم می‌شد. از سال دوم، تحصیلات شاخه علوم به دو رشته ریاضی - فیزیک و علوم تجربی؛ و شاخه علوم انسانی

به رشته‌های فرهنگ و ادب و اقتصادی - اجتماعی منشعب می‌شد. آموزش فنی و حرفه‌ای نیز که مدت آن چهار سال بود از شاخه‌های صنعت، کشاورزی و حرفه‌های روستایی و خدمات تشکیل شده بود. در ساختار این نظام جدید، آموزش کودکان استثنایی و بزرگسالان نیز وجود داشت. (همان‌جا)

نظام تحصیلی (۱۳۷۱ تا ۱۳۹۲): در مهر ۱۳۷۱ این نظام آموزشی به تصویب رسید و از سال ۱۳۷۴ با تألیف و چاپ کتاب‌های دوره پیش‌دانشگاهی به طور کامل اجرا شد (گفتنی است تا سال ۱۳۷۷ هنوز کتاب‌های پایه چهارم دبیرستان نظام تحصیلی قبل به چاپ رسیده است). مقاطع تحصیلی این نظام شامل پنج سال دبستان، سه سال راهنمایی، سه سال دبیرستان + یک سال پیش‌دانشگاهی بود. این نظام از مهر ۱۳۷۴ تا ۱۳۷۷، نظام نیم‌سال و واحدی؛ و از مهر ۱۳۷۸، سالی واحدی بوده است. چاپ برخی از کتاب‌های این دوره، مانند هنر و ادب فارسی یا زبان و ادبیات فارسی عمومی تا سال ۱۳۹۶ ادامه داشته است.

نظام تحصیلی (۱۳۹۱ تاکنون ۱۳۹۹): این نظام در سال ۱۳۹۱ به تصویب رسید. مقاطع تحصیلی آن شامل شش سال دبستان، سه سال متوسطه اول (پایه‌های ۷ و ۸ و ۹)، و سه سال متوسطه دوم (پایه‌های ۱۰ و ۱۱ و ۱۲) بوده و اجرای کامل آن (برای تمامی پایه‌ها)، از سال ۱۳۹۷ آغاز شده است.

منابع

- آدمیت، فریدون (۱۳۶۲). *امیرکبیر و ایران*. تهران: خوارزمی.
- سیاسی، علی اکبر (۱۳۲۲). «مقدمه»، کتاب *دوم ابتدایی*.
- صدیق، عیسی (۱۳۴۷). *تاریخ فرهنگ ایران از آغاز تا زمان حاضر*. چ چهارم. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- _____ (۱۳۵۵). *دوره مختصر تاریخ فرهنگ ایران*. چ شانزدهم. تهران: شرکت سهامی طبع کتاب.
- صفوی، امان‌الله (۱۳۸۳). *تاریخ آموزش و پرورش ایران (از ایران باستان تا ۱۳۸۰ش)*. تهران: رشد.
- یغمایی، اقبال (۱۳۷۵). *وزیران علوم و معارف و فرهنگ ایران*. تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
- <https://fa.m.wikipedia.org/wiki/فناوری> و تحقیقات و فناوری

۱ اطلاعات این نظام تحصیلی بر اساس کتاب‌های درسی سال‌های ۱۳۷۱ تا ۱۳۹۲، به دست آمده است.

۲ اطلاعات این نظام تحصیلی بر اساس کتاب‌های درسی سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۹، به دست آمده است.

بارگذاری کتاب‌های درسی قدیمی در وبگاه فرهنگستان

۱۳۱ عنوان کتاب‌های درسی قدیمی فارسی

اهدایی به

گروه آموزش زبان و ادبیات فارسی

در وبگاه فرهنگستان

بارگذاری شد و

در نشانی زیر قابل بارگیری است:

کتاب‌های - درسی <https://apll.ir/>

کاربرد مصوبات فرهنگستان زبان و ادب فارسی (۷)

واژه «قرنطینه»

محمود ظریف^۱

در ماه‌های اخیر شاهد بروز بیماری کووید ۱۹ یا کرونا بوده‌ایم و امروز می‌خواهیم درباره اصطلاحی که زیاد می‌شنویم صحبت کنیم. این واژه قرنطینه است و امیدوارم بتوانیم اندکی به دانسته‌های خوانندگان عزیز اضافه کنیم.

انسان‌ها از پیش از میلاد مسیح این نکته را از روی غریزه یا دانش دریافته بودند که برای دور ماندن از بیماری از فرد بیمار فاصله بگیرند. مثلاً احادیثی از پیامبر بزرگوار اسلام (ص) در دست است که می‌فرمایند: *إذا سمعتم بالوباء بأرض فلا تقدموا عليه، وإذا وقع بأرض وأنتم بها فلا تخرجوا فرارا منه*. یعنی «اگر شنیدید که بیماری واگیرداری در سرزمینی وجود دارد به آن وارد نشوید و اگر در آن سرزمین هستید برای فرار از بیماری از آن خارج نشوید» یا در جای دیگری می‌فرمایند که «فرد مریض به فرد سالم وارد نشود». بر همین اساس در نوشته‌های ابن‌سینا و سایر متون پزشکی اسلامی به قرنطینه شدن در مقابل بیماری‌های واگیردار اشاره شده است.

واژه قرنطینه در اصل ریشه در زبان ونیزی دارد و معنای چهل روز یا چله می‌دهد. در واقع، هنگامی که ظهور بیماری‌های طاعون و وبا کشتی‌های تجاری را مجبور می‌کردند که چهل روز، در جایی دورتر از اسکله یا بندر، منتظر بمانند تا در صورت بیماری، علائم آن ظاهر شود و با این کار مانع انتقال بیماری به سایرین بشوند.

این واژه به همین صورت به زبان‌های اروپایی راه پیدا کرده است و از طریق آن‌ها به زبان فارسی وارد شده است و کارشناسان کارگروه پزشکی فرهنگستان زبان و ادب فارسی هم آن را به همین صورت پذیرفته‌اند و آن را فارسی شده تلقی کرده‌اند. پس قرنطینه با تعریف: «محدودیت آزادی تردد برای افرادی که در معرض یک بیماری عفونی هستند یا محل یا مکانی که این نوع محدودیت در آن برقرار است» مصوب فرهنگستان است.

در اینجا خوب است که به تمایزی کوچک بین جداسازی یا همان «ایزوله کردن» یا *isolation* و قرنطینه اشاره کنیم. در قرنطینه افراد سالم یا حیواناً بیمار را از همدیگر دور می‌کنیم تا مانع از گسترش بیماری بشویم و در واقع یک کار پیشگیرانه انجام می‌دهیم اما در جداسازی فرد بیمار شناسایی شده است و فقط او را در مکانی قرار می‌دهیم تا اولاً باعث گسترش بیماری نشود و ثانیاً خود او زودتر خوب شود.

۱ پژوهشگر فرهنگستان زبان و ادب فارسی، گروه واژه‌گزینی

تهران است. ایشان تنها بازمانده دانشجویان قبل از شهریور سال ۱۳۲۰ در دانشگاه تهران هستند.

وی با بیان اینکه استاد احمد سمیعی (گیلانی) هم به ادب سنتی فارسی و هم به ادب معاصر تسلط دارد، از آشنایی او با ادبیات جهان از طریق ادبیات فرانسه گفت و ادامه داد: آنچه از آثار استاد سمیعی دیده می‌شود همه مفید بوده‌اند. هیچ‌وقت به داشتن افراط و تفریط و سلیقه‌های غیراعتدالی که به زبان و ادب فارسی صدمه بزند شناخته نشده‌اند.

رئیس بنیاد سعدی از احمد سمیعی (گیلانی) به‌عنوان یک شخصیت ممتاز جهانی یاد کرد و گفت: ایشان دید جهانی دارند؛ به زبان عربی تسلط دارند و با زبان انگلیسی هم آشنایی دارند و همچنین تجربه‌های مدیریتی گوناگونی دارند. این عضو پیوسته فرهنگستان زبان و ادب فارسی و از بنیان‌گذاران ویراستاری کارشان را به‌عنوان یک کارمند از راه‌آهن آغاز کردند. در دورانی که روشن‌فکران و دانشگاهیان به‌شدت درگیر مسائل سیاسی بودند ایشان هم همین‌طور بودند و استاد سعادت نیز.

دکتر حداد عادل سپس با اشاره به همکاری خود در کنار احمد سمیعی (گیلانی) در انتشارات فرانکلین سابق اظهار کرد: فرانکلین مثل جزیره‌ای بود که همه در آنجا تاوان فعالیت‌های سیاسی‌شان را می‌دادند، اما بعد از انقلاب فضا برای فعالیت‌های استاد سمیعی (گیلانی) باز شد. این‌طور شد که بعد از پیروزی انقلاب اسلامی همه دست نیاز به سمت ایشان دراز کردند. ایشان در فرهنگستان زبان و ادب فارسی کار بزرگی کردند که آن بر عهده گرفتن مسئولیت «نامه فرهنگستان» بود.

رئیس فرهنگستان زبان و ادب فارسی همچنین گفت: علاقه‌مندان به زبان و ادبیات فارسی با خواندن آثار استاد سمیعی (گیلانی) دو چیز یاد می‌گیرند؛ یکی موضوع و محتوا و دیگری فارسی‌نویسی، زیبانویسی و درست‌نویسی؛ یعنی هم در شکل درس می‌گیرند و هم در محتوا.

دکتر غلامعلی حداد عادل در پایان سخنان خود با اشاره به سهم قابل‌توجه استاد سمیعی (گیلانی) در نهادینه کردن فعالیت ویراستاری در ایران بیان کرد: ویراستاری پنجاه سال پیش در ایران امری غریب بود، اما وضعیت امروز آن و اهمیتی که به آن داده می‌شود حاصل زحمات افرادی چون ایشان است. نشر ایشان، نثری محکم، روان، شیرین با ظرافت خاص و از نثرهای نمونه و پخته زبان فارسی است.

علاقه‌مندان برای مطالعه ادامه مطلب به نشانی زیر مراجعه فرمایند:

<https://apll.ir/1399/11/12/صدسالگی-استاد-سمیعی>

نکوداشت صدسالگی استاد احمد سمیعی (گیلانی)

شنبه، یازدهم بهمن ماه ۱۳۹۹، مراسم نکوداشت صدسالگی استاد احمد سمیعی (گیلانی)، عضو پیوسته فرهنگستان زبان و ادب فارسی و ویراستار برجسته، با حضور دکتر غلامعلی حداد عادل، دکتر رضا داوری اردکانی، دکتر محمد ذبیحی، دکتر محمد شالویی، برخی از اعضای پیوسته و وابسته فرهنگستان زبان و ادب فارسی همچون دکتر حسین معصومی همدانی، دکتر محمدرضا نصیری، دکتر محمود عابدی، دکتر محمدرضا ترکی و... در محل فرهنگستان برگزار شد.

در آغاز این مراسم دکتر غلامعلی حداد عادل، رئیس فرهنگستان زبان و ادب فارسی، با تبریک صدسالگی استاد احمد سمیعی (گیلانی) و سی‌ساله شدن فرهنگستان زبان و ادب فارسی بیان کرد: برای فرهنگستان زبان و ادب فارسی این افتخار بزرگی است که عضو پیوسته‌ای مثل استاد احمد سمیعی (گیلانی) دارد. در مدت سی سال فعالیت فرهنگستان از وجود ایشان بهره‌مند بوده‌ایم و ان‌شاءالله که همچنان باشیم.

او در ادامه افزود: استاد سمیعی حدود هشتاد سال است که در فضای ادبی و سیاسی و فرهنگی ایران حضور دارد؛ یعنی راوی هوشمند و خردمندی از حوادث قرن اخیر ایران معاصر است.

دکتر حدادعادل سپس به پنجاه سال آشنایی خود با استاد سمیعی (گیلانی) اشاره کرد و از خصایص او، همچون ذوق و عقل سلیم، استعداد، پرکاری، وجدان کاری و عشق به ایران و مردم ایران گفت و سپس اظهار کرد: از دیگر اوصاف استاد سمیعی (گیلانی) استفاده از استادان ادبیات نام‌آور در دانشگاه

عکس از: رحمت‌الله فالج

پژوهشی فرهنگستان، دکتر محمد دبیرمقدم، و عضویت متخصصان و کارشناسان، خانم‌ها و آقایان مهنوش تهرانی، دکتر محمدرضا رضوی، مهوش سیفی، دکتر مهنوش شمس‌فرد، دکتر مصطفی عاصی، دکتر فرزین غفوری، ایرج فرجی، دکتر مسعود قیومی، دکتر مریم مسگر خوبی به‌طور فشرده انجام شد و نظر نهایی فرهنگستان در هشتم بهمن‌ماه برای کارگروه فنی متناظر ۴۶ و دفتر مطالعات تطبیقی و مشارکت در تدوین استانداردهای بین‌المللی سازمان ملی استاندارد ایران ارسال شد.

بر اساس تفاهم‌نامه امضا شده در سال گذشته میان فرهنگستان و سازمان ملی استاندارد، فرهنگستان در تدوین استانداردهای بین‌المللی و ملی زبان فارسی با این سازمان همکاری می‌کند. تدوین استاندارد بین‌المللی واج‌نویسی زبان فارسی نیز در فرهنگستان به‌زودی آغاز خواهد شد.

<https://apll.ir/1399/11/13/اعلام-نظر-فرهنگستان-دربار-استاندارد>

برگزاری چهارمین دوره جایزه و نشان ابوالحسن نجفی

سه‌شنبه، هفتم بهمن‌ماه ۱۳۹۹، مراسم چهارمین دوره جایزه و نشان ابوالحسن نجفی در مرکز فرهنگی شهر کتاب برگزار شد.

این جایزه هر سال به بهترین ترجمه رمان یا مجموعه‌داستان کوتاه سال تعلق می‌گیرد. هیئت‌داوران متشکل از ضیاء موحد، مهستی بحرینی، عبدالله کوثری، حسین معصومی همدانی، موسی اسوار، ابوالفضل حری و آبتین گلکار، جایزه ویژه نجفی را به پاس کارنامه پربار در عرصه ترجمه به علی‌اصغر حداد تقدیم کردند و محمدرضا ترک‌تتاری را برای ترجمه رمان «استاد پترزبورگ» بهترین مترجم سال معرفی کردند.

گفتنی است به برگزیدگان این جایزه نشان ابوالحسن نجفی و صد میلیون ریال وجه نقد اهدا شد.

جایزه ابوالحسن نجفی در سه سال گذشته بر این اساس پایه‌گذاری شد که مترجمان جوان و توانا به جامعه فرهنگی و کتاب‌خوان معرفی شوند.

<https://apll.ir/1399/11/13/چهارمین-دوره-جایزه-و-نشان-ابوالحسن>

برگزاری دومین جلسه شورای علمی گروه آموزش زبان و ادبیات فارسی

چهارشنبه، بیست و نهم بهمن‌ماه ۱۳۹۹، دومین جلسه شورای علمی گروه آموزش زبان و ادبیات فارسی فرهنگستان زبان و ادب فارسی در سال جاری تشکیل شد. در این جلسه دکتر غلامعلی حداد عادل، رئیس فرهنگستان زبان و ادب فارسی، دکتر محمد دبیرمقدم، معاون علمی و پژوهشی فرهنگستان، دکتر مریم دانشگر سرپرست گروه آموزش زبان و ادبیات فارسی، حضور داشتند.

موضوع این جلسه تصمیم‌گیری درباره کارگروه‌های علمی و اجرایی گروه آموزش زبان و ادبیات فرهنگستان زبان و ادب فارسی بود. در این جلسه هشت کارگروه علمی و اجرایی به همراه شرح وظایف پیشنهاد شد و هریک از اعضای حاضر در شورای علمی گروه آموزش زبان و ادبیات فارسی نظرات خود را اعلام کردند.

خانم نسرين پرویزی، دکتر حسن ذوالفقاری، دکتر حسین سوزنچی، دکتر علی شیوا، استاد هوشنگ مرادی کرمانی، دکتر سید علی‌اصغر میرباقری‌فرد، دکتر ملاحظت نجفی عرب از دیگر حاضران این جلسه بودند.

اعلام نظر فرهنگستان درباره

استاندارد بین‌المللی نویسه‌گردانی زبان فارسی

فرهنگستان زبان و ادب فارسی استاندارد بین‌المللی نویسه‌گردانی زبان فارسی (ISO 233-3) را که در روند تجدیدنظر استانداردها در سازمان بین‌المللی استاندارد (ایزو) قرار گرفته بود، بررسی و نظر خود را اعلام کرد.

نسخه قبلی این استاندارد در سال ۱۳۷۷/۱۹۹۹ با همکاری سازمان ملی استاندارد ایران و فرهنگستان (با نمایندگی مرحوم دکتر یدالله ثمره) تدوین و منتشر شده بود. در آذرماه امسال فرهنگستان از تجدیدنظر این استاندارد اطلاع یافت و باتوجه به اهمیت موضوع و محدودیت زمانی، بلافاصله بررسی آن را بر عهده گرفت. این کار در گروهی تخصصی به سرپرستی معاون علمی و

برگزاری همایش کشوری دانش موضوعی - تربیتی آموزش زبان و ادبیات فارسی

دوشنبه، هجدهم اسفندماه ۱۳۹۹، همایش کشوری دانش موضوعی - تربیتی آموزش زبان و ادبیات فارسی، در دانشگاه فرهنگیان استان همدان با همکاری وزارت آموزش و پرورش، فرهنگستان زبان و ادب فارسی، انجمن ترویج زبان و ادب فارسی ایران، دانشگاه علامه طباطبایی (ره)، دانشگاه بوعلی سینا، اتحادیه انجمن‌های علمی - آموزشی معلمان زبان و ادبیات فارسی کشور و دانشگاه پیام نور مرکز همدان، با هدف ترویج نگاه علمی به مسائل و مشکلات آموزش زبان و ادب فارسی، برگزار خواهد شد. علاقه‌مندان می‌توانند برای آگاهی از جزئیات بیشتر به وبگاه همایش کشوری دانش موضوعی - تربیتی آموزش زبان و ادبیات فارسی، به نشانی <http://hclit.cfu.ac.ir> مراجعه کنند.

برگزاری - همایش - کشوری - دانش - موضوعی - تربیتی - <https://apll.ir/1399/11/25/>

تأسیس انجمن علمی ویراستاری ایران

انجمن علمی ویراستاری ایران با تأیید کمیسیون انجمن‌های علمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، و به همت جمعی از استادان دانشگاه، با هدف سیاست‌گذاری و گسترش و آموزش و ارتقای دانش ویراستاری تشکیل شد. سابقه تشکیل این انجمن به اسفندماه ۱۳۹۸ بازمی‌گردد که پس از کسب موافقت اولیه با تشکیل انجمن مذکور در کمیسیون انجمن‌های علمی وزارت علوم، مجوز اولیه آن صادر شد. پس از آن، انتخابات انجمن در مهرماه ۱۳۹۹ و با حضور نماینده وزارت علوم و به صورت الکترونیکی برگزار و در نخستین جلسه هیئت‌مدیره دکتر محمدجعفر یاحقی، عضو پیوسته فرهنگستان زبان و ادب فارسی، به سمت رئیس انجمن علمی ویراستاران برگزیده شد.

انجمن علمی ویراستاری ایران به منظور سیاست‌گذاری و گسترش و پیشبرد و ارتقای علمی دانش ویراستاری، و همچنین تقویت زبان فارسی و ایجاد مرجعیت علمی در امر ویرایش، تهیه و تدوین و اصلاح شیوه‌نامه‌های ویراستاری، تربیت و توسعه کیفی نیروهای متخصص و بهبود بخشیدن به امور آموزشی و پژوهشی در زمینه ویراستاری تشکیل شده است. این انجمن مؤسسه‌ای غیرانتفاعی، داوطلبانه و غیرسیاسی است که در زمینه‌های آموزشی و پژوهشی فعالیت می‌کند.

علاقه‌مندان برای آگاهی بیشتر از فعالیت‌ها و سازمان انجمن علمی ویراستاران می‌توانند به وبگاه این انجمن به نشانی <http://anjomanvirastari.ir> مراجعه کنند.

تأسیس - انجمن - علمی - ویراستاری - ایران - <https://apll.ir/1399/11/04/>

محدثه طاهری^۱

معرفی کتاب درسی - املا صحیح - مخصوص کلاس‌های متوسطه و کنکور دانشکده‌ها (۱۳۳۹ش)

کتاب‌شناسی

عنوان کتاب	املا صحیح
موضوع	آموزش درست نوشتن
نام مؤلفان	محمدجواد شریعت
نام تصویرگر	-
نام خطاط	-
سال تألیف	۱۳۳۹ش
پایه، مقطع، رشته	متوسطه و کنکور دانشکده‌ها
ناشر و مشخصات چاپ	اصفهان، کتاب‌فروشی ثقفی

مؤلف کتاب با هدف آموزش راه و رسم درست نوشتن و به منظور تقویت املا دانش آموزان، کتاب «املا صحیح» را به نگارش درآورده است. در مقدمه مطالبی درباره خط فارسی و دشواری‌های آن ذکر شده که این مقدمه خلاصه‌ای از خطابه استاد احمد بهمنیار در فرهنگستان ایران بوده است. نویسنده مهم‌ترین و اصلی‌ترین اشکال خط فارسی را نداشتن حرف مخصوص برای تمام حرکات دانسته و منظور خود را حرکت‌هایی می‌داند که در لهجه عام یعنی لهجه‌ای که اساس تقسیمات ما بر آن نهاده شده است به کار می‌رود، مانند واژه‌های «کرد» و «مرد» که به چندین وجه خوانده می‌شود.

درس‌های کتاب به حروف الفبای فارسی اختصاص دارد. به این معنی که مثلاً در درس اول «همزه» در کلمات فارسی و نحوه نوشتن آن به طور مفصل توضیح داده شده است. سپس جدولی از واژه‌های دارای همزه به همراه معنای آن‌ها آمده است. به همین ترتیب در درس دیگر نیز ابتدا شکل نوشتاری و آوایی حروف و سپس جدولی از کلمات دارای آن حروف، هم‌خانواده‌ها و معنای آن‌ها آمده است؛ برای مثال در مورد کلمات هم‌آوا، هر دو واژه هم‌آوا و معنای آن‌ها نوشته شده است، مانند «اثیر» و «اسیر» یا «اتلال» و «اطلال».

نویسنده این کتاب را به دکتر محمد معین تقدیم کرده است و ایشان هم یادداشتی به مؤلف درباره این کتاب فرستاده‌اند.

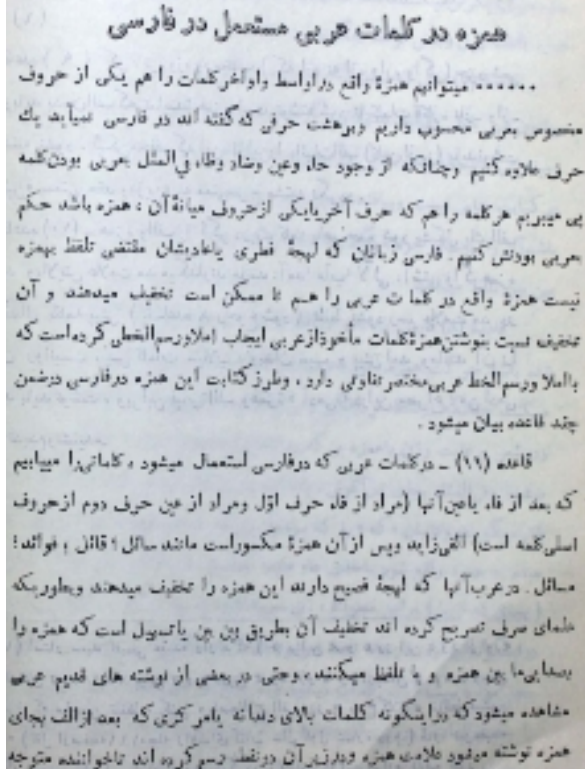
نسخه عکسی کتاب در وبگاه فرهنگستان زبان و ادب فارسی به این نشانی قابل دریافت است:

<https://apll.ir/wp-content/uploads/2020/01/AZ-M-4-05.pdf>

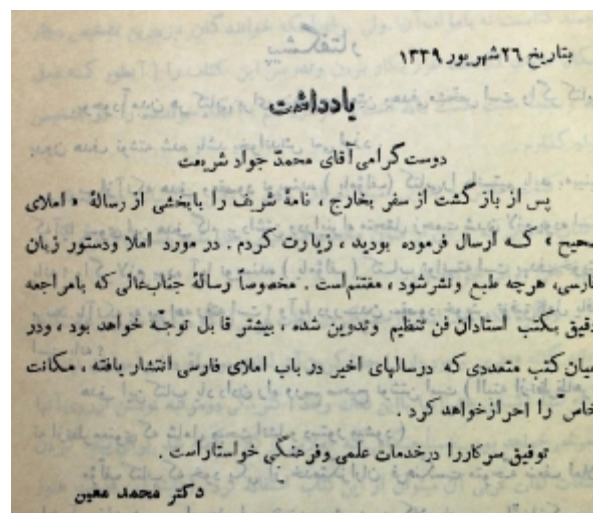
ساختار کتاب

تعداد صفحه	هشت، ۲۱۴ صفحه
متن کتاب	آموزش درست نوشتن
تمرین	ندارد
واژه‌نامه	دارد
نمایه	دارد
تصویر	ندارد
منابع	دارد

صفحه ۲

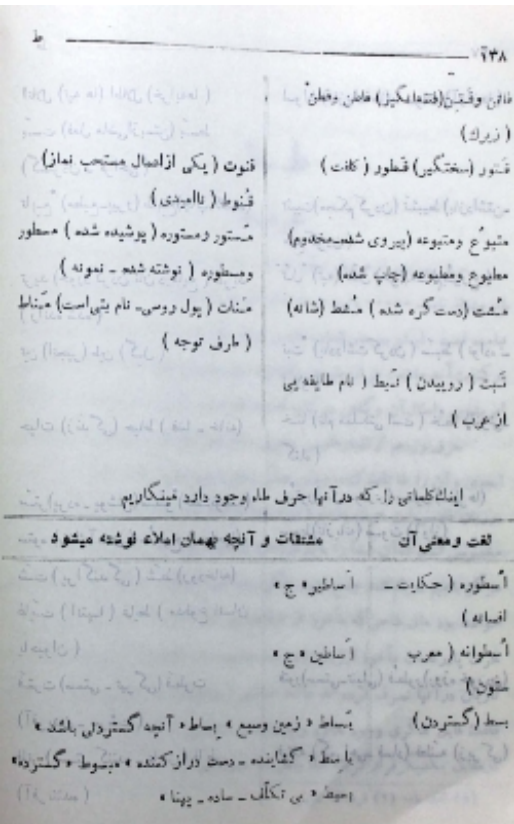

صفحه ۱۰

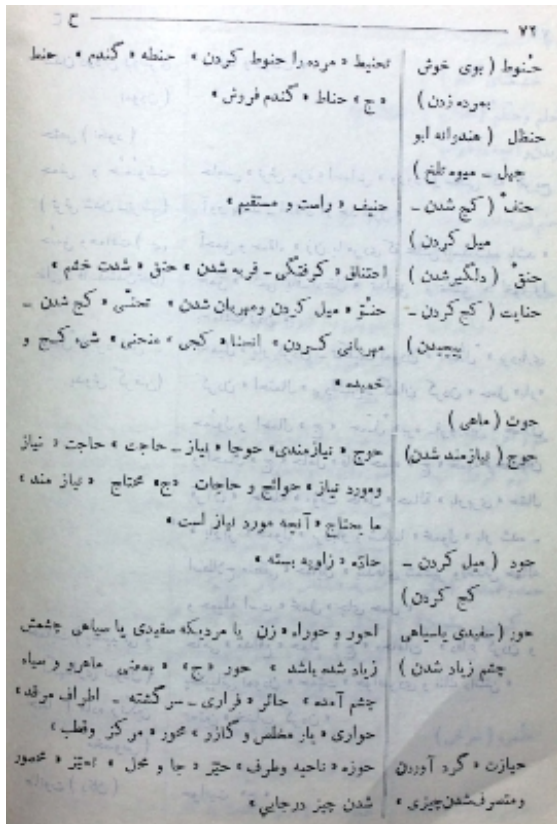

یادداشت

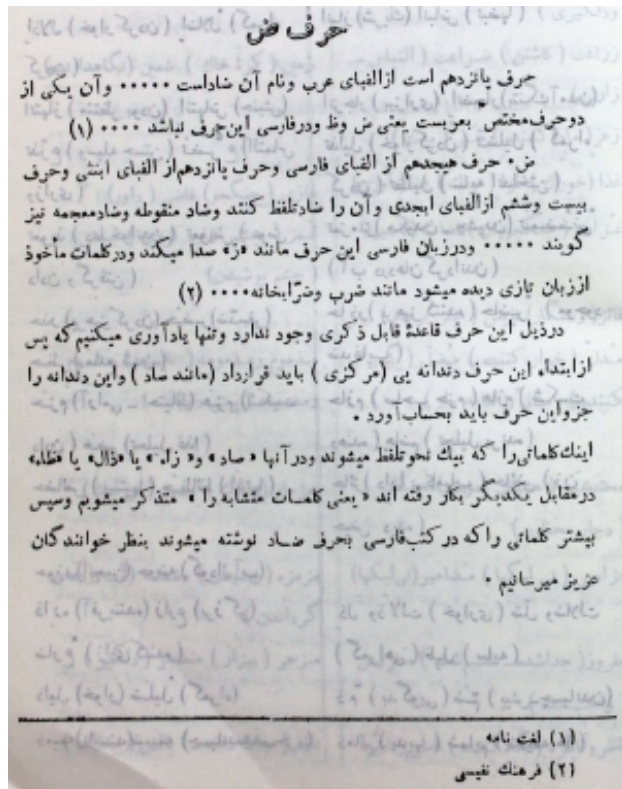
۱ دانشجوی کارشناسی ارشد رشته زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه تهران

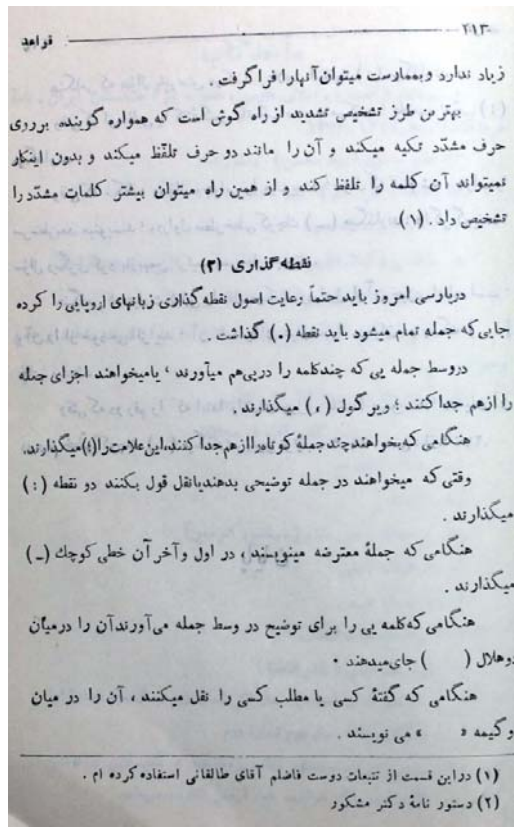
صفحه ۹۳۸

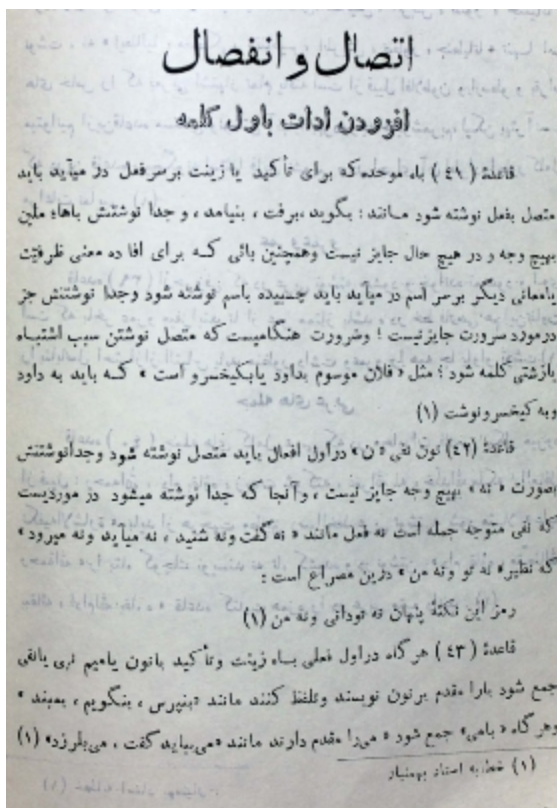
صفحه ۷۲

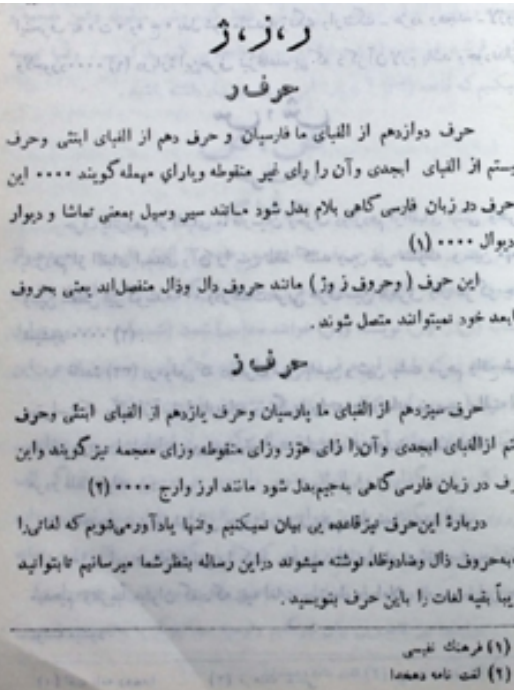
صفحه ۱۲۲

صفحه ۲۱۳

صفحه ۴۱

صفحه ۱۰۱

فهرست کتاب:

۱. اهدای کتاب- یادداشت-	۲۰. حرف «س»
پیشگفتار- مقدمه	۲۱. حرف «ش»
۲. همزه در کلمات فارسی	۲۲. حرف «ص»
۳. همزه در آغاز کلمات	۲۳. حرف «ض»
۴. همزه در کلمات عربی	۲۴. حرف «ط»
۵. لغات مشابه همزه	۲۵. حرف «ظ»
۶. حرف «الف»	۲۶. حرف «ع»
۷. حرف «ب»	۲۷. حرف «غ»
۸. حرف «پ»	۲۸. کاف و گاف
۹. حرف «ت»	۲۹. کلماتی که به دو وجه نوشته می شوند
۱۰. حرف «ث»	۳۰. کاوس و نظایر آن
۱۱. حرف «ج»	۳۱. حروف عربی در کلمات فارسی
۱۲. حرف «چ»	۳۲. کلمات بیگانه عربی در فارسی
۱۳. حرف «ح»	۳۳. عمر و عمرو
۱۴. حرف «خ»	۳۴. جمله های عربی
۱۵. حرف «د»	۳۵. اتصال و انفصال
۱۶. حرف «ذ»	۳۶. افزودن ادات به اول کلمه
۱۷. حرف «ر»	۳۷. الحاق ادات به آخر کلمه
۱۸. حرف «ز»	۳۸. ترکیب دو کلمه با هم
۱۹. حرف «ژ»	۳۹. تشدید و طرز تشخیص آن
	۴۰. نقطه گذاری
	۴۱. مآخذ

روزشمار رویدادهای ادبی بهمن ۱۳۹۹

محدثه طاهری^۱

مناسبت‌ها	روزهای هفته / هجری شمسی
زادروز دکتر غلامحسین یوسفی، استاد دانشگاه، مصحح و محقق ادبی (۱۳۰۶-۱۳۶۹ش، مشهد)	پنجشنبه ۲ بهمن
برگزاری نشست مجازی ادبیات معاصر ایران با موضوع «جهان شاعرانه سهراب سپهری» در اسپانیا- بنیاد سعدی- سخنران: دکتر محمدمهدی احمدی، اسماعیل آذر، آنتونی گونزالو کاربو (استاد دانشگاه بارسلونا)	جمعه ۳
https://saadifoundation.ir/fa/news/3352	
درگذشت استاد مجتبی مینوی طهرانی، پژوهشگر ادبی و استاد دانشگاه (۱۲۸۱-۱۳۵۵ش، تهران)	دوشنبه ۶
برگزاری چهارمین دوره اهدای جایزه و نشان ابوالحسن نجفی به مترجمان برگزیده- مرکز فرهنگی شهر کتاب	سه‌شنبه ۷
http://www.bookcity.org/detail/24062/root/events	
درگذشت عباس صفاری، شاعر و مترجم (۱۳۳۰-۱۳۹۹ش، آمریکا)	جمعه ۱۰
زادروز حمید مصدق، شاعر (۱۳۱۸-۱۳۷۷ش، شهرضا)	
زادروز استاد احمد سمیعی (گیلانی)، مترجم و پژوهشگر ادبی (۱۲۹۹ش-رشت)	شنبه ۱۱
مراسم نکوداشت زادروز استاد احمد سمیعی (گیلانی)- با حضور: دکتر غلامعلی حداد عادل، دکتر رضا داوری اردکانی، دکتر محمد ذبیحی، دکتر محمد شالویی، برخی از اعضای پیوسته و وابسته فرهنگستان زبان و ادب فارسی همچون دکتر حسین معصومی همدانی، دکتر محمدرضا نصیری، دکتر محمود عابدی، دکتر محمدرضا ترکی و ... - فرهنگستان زبان و ادب فارسی	
https://apll.ir/1399/11/12	
زادروز سید مجتبی علوی (بزرگ علوی)، نویسنده (۱۲۸۲-۱۳۷۵ش، تهران)	دوشنبه ۱۳
درگذشت عباس زریاب خوبی، ادیب و نسخه‌شناس (۱۲۹۸-۱۳۷۳ش، تهران)	سه‌شنبه ۱۴
انتشار دومین ویژه‌نامه انجمن صنفی ویراستاران به مناسبت زادروز استاد احمد سمیعی (گیلانی)- انجمن صنفی ویراستاران	چهارشنبه ۱۵
http://anjomanvirastar.ir/3560	
زادروز استاد مجتبی مینوی طهرانی، پژوهشگر ادبی و استاد دانشگاه (۱۲۸۱-۱۳۵۵ش، تهران)	یکشنبه ۱۹
درگذشت سیاوش کسرای، شاعر (۱۳۰۵-۱۳۷۴ش، وین)	
زادروز محمد رضا رحمانی (مهرداد اوستا)، شاعر (۱۳۰۸-۱۳۷۰ش، بروجرد)	دوشنبه ۲۰
درگذشت عباس اقبال آشتیانی، پژوهشگر ادبی (۱۲۷۷-۱۳۳۴ش، ایتالیا)	سه‌شنبه ۲۱
زادروز پروین دولت آبادی، شاعر پیشگام کودک و نوجوان (۱۳۰۳-۱۳۸۷ش، تهران)	جمعه ۲۴
درگذشت فروغ فرخزاد، شاعر (۱۳۱۳-۱۳۴۵ش، تهران)	
زادروز محمد بهمن بیگی، بنیان‌گذار آموزش عشایری در ایران و نویسنده (۱۲۹۸-۱۳۸۹ش، استان فارس)	یکشنبه ۲۶
زادروز صادق هدایت، داستان‌نویس (۱۲۸۱ش-۱۳۳۰ش، تهران)	سه‌شنبه ۲۸
نادر نادرپور، شاعر و نویسنده و مترجم (۱۳۰۸ش-۱۳۷۸ش، آمریکا)	چهارشنبه ۲۹

۱ دانشجوی کارشناسی ارشد رشته زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه تهران

این رباعی را در روز سه شنبه ۱۳۲۵ شمسی همسر در منزل دوست محترم
حضرت آیت الله مصطفی مازنی در مجلس آیت الله العظمی آية الله العظمى آية الله العظمى آية الله العظمى
(جواد آقاي تبریزی)

ار دل اگر ت دیده روشن بین است
داند که در دزدق ترا نمکین است

اندرا فتن شعریین چون خوردند
مانده میان اختران بردین است

(جواد آقاي تبریزی)

دستخط استاد جلال الدین همایی

پروین دولت آبادی
(۲۱ بهمن ۱۳۰۳ - ۲۷ فروردین ۱۳۸۷)

زندگانی از من خواست، در کمی فزودن را
خلقت از تن من جُست، رمز و راز بودن را
...
طعنه ایست گر گویند، زن فریب آدم داد
زن چراغ بینش بود، روشنی به عالم داد
معرفت درختی بود، کو شناخت بارش را
برگ و بار هستی بود، آنچه داد یارش را
زن کلام اول بود، دفتر رهایی را
آستان عزت بود، خلوت خدایی را
...
با تو آنچه می گویم، با تو گفته را ماند
لای لای مادر را، طفل عشق می داند
عشق خیز و مهر آمیز، سینه سوز خورشیدم
پیک پاک امیدم، نیست شک و تردیدم
...
گر نشان من جویی، بی نشان بی نامم
در سفال تن چون خم، جوش و نوش آن جامم
من زخم، زمینم خاک، با فروتنی خوگر
اسم اعظم خوانند، عشق جاودان مادر

۶۸/۴/۲۴